

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХІМІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*А. С. Калюжна, студентка 6 курсу спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини освітня програма «Міжнародні економічні відносини» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
І. А. Артеменко, к. е. н., доцент кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин – науковий керівник*

Анотація. Стаття присвячена дослідженню тенденцій розвитку підприємств хімічної промисловості в умовах глобалізації.

Ключові слова: хімічна промисловість, транснаціональні корпорації, глобальні корпорації, стратегічне зростання.

TRENDS OF CHEMICAL INDUSTRY ENTERPRISES DEVELOPMENT UNDER GLOBALIZATION

Abstract. The article is devoted to the research of tendencies of development of the chemical industry enterprises in the conditions of globalization.

Keywords: chemical industry, transnational corporations, global corporations, strategic growth.

Постановка проблеми. Хімічна промисловість – комплексна галузь, яка визначає, поряд з машинобудуванням, рівень науково-технічного прогресу, що забезпечує всі галузі народного господарства хімічними технологіями і матеріалами, в тому числі новими, прогресивними, і виробляє товари масового народного споживання. Вона об'єднує цілий комплекс галузей виробництва, в яких переважають хімічні методи переробки предметів матеріалізованої праці (сировини, матеріалів), дозволяє вирішити технічні, технологічні та економічні проблеми, створювати нові матеріали з наперед заданими властивостями, замінювати метал в будівництві, машинобудуванні, підвищувати продуктивність і економити витрати суспільної праці.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Хімічна промисловість є сировинною базою для таких галузей, як машинобудування, легка промисловість, авіабудування, деревообробна промисловість, фармацевтична промисловість та інші [1] і перетворює на кінцевий продукт товари промислового призначення інших галузей [1]. Питаннями становлення і розвитку хімічної промисловості займаються як спеціалісти галузевого спрямування Корсун О. Б., Косован М. В., Силантьєва С. О. [2], так і економісти Шах І. П., Покропивний С. Ф., Герасимчук В. Г., Литвин Б. М., Павленко І. А., Швиданенко Г. О. та інші [3].

Мета дослідження – визначення ролі хімічного виробництва в народному господарстві, необхідності дослідження і відмінним рисам дослідження ринку.

Викладення основного матеріалу дослідження. Сучасний світовий ринок хімічних товарів характеризується широким асортиментом, зростанням витрат на екологічну безпеку, посиленням конкуренції за ринки збуту, зниженням цінової конкурентоспроможності хімічної продукції провідних країн світу (перш за все західноєвропейських) щодо товарів з країн з дешевими трудовими ресурсами. Глобальні зміни в структурі світового виробництва і споживання хімічної продукції привели до перебудови провідних хімічних підприємств. Перебудова хімічних фірм протікає на тлі прагнення до економії коштів, впровадження високоєфективних екологічно безпечних технологій, переваги випуску продукції кваліфікованої хімії (з високою доданою вартістю), розширення мережі філій в країнах з дешевими трудовими ресурсами.

Основні тенденціями розвитку світової хімічної промисловості:

- посилення екологічних норм;
- зростання вартості робочої сили і енергоресурсів при прагненні до оптимізації виробництв;
- перехід на безпечні та ефективні технології, спеціалізація компаній на продуктах з високою доданою вартістю;
- швидкий розвиток технологій, часта їх змінюваність;
- упор на невеликі потокові лінії, що виробляють малотоннажну хімічну продукцію;
- зростання концентрації виробництва шляхом створення транснаціональних компаній;
- зміна стратегії найбільших компаній;
- зростання значущості нафтохімічної промисловості;
- збільшення питомої ваги газового сировини (метану, пропану, бутану).

В останні роки важливим елементом стратегій зростання хімічних підприємств стали угоди злиття і поглинання (Linde – Praxair, Dow – DuPont, Syngenta – ChemChina і Monsanto – Bayer). Найкраще зрушення в розстановці сил в хімічній галузі ілюструють статистичні дані про угоди. У 2017 році обсяг угод в хімічній галузі впав на 66 % в річному зіставленні, а середня вартість придбання склала всього 136 млн дол. США, що на 53 % нижче середньої вартості за три роки, яка дорівнює 292 млн дол. США. Однак незважаючи на ці цифри в 2017 році в хімічній галузі було проведено 909 угод, що на 6 % вище показника за 2016 рік.

Практично всі дрібніші угоди повинні бути більше орієнтовані на стратегічні цілі і бути більш цілеспрямованими, тому що вони мають менш виражені можливості значної економії – як правило, на витратах на персонал, накладних витратах, витратах на НДДКР і розробку продукту. Компаніям необхідно обґрунтувати доцільність своєї активності по операціях злиття і поглинання та, що важливо, сплачуваних ними премій за управління процесом інтеграції для забезпечення синергії на рівні виручки і прибутку, що має на увазі об'єднання портфельів продуктів для обслуговування тільки прибуткових ринків, які найкраще підходять об'єднаним підприємствам. Якщо ефективність і буде досягнута (будуть зекономлені кошти за рахунок зниження операційних витрат), то саме за рахунок скорочення продуктової лінійки і використання загальних ресурсів для виробництва продуктів, які приносять найбільш стабільний дохід від інвестиції.

Більш того, хімічні компанії повинні так адаптувати операційну модель інтегрованого підприємства для відображення характеристик нового портфеля, щоб можна було уникнути відволікання коштів і витрат, які притаманні портфелю розрізнених активів, і перенаправити енергію на розвиток можливостей органічного зростання на найбільш дохідних для них ринках. Можливості отримання значного прибутку відкриті перед тими компаніями хімічної галузі, які здатні лідирувати в сфері цифрових продуктів і послуг, взаємодіючих каналів продажів для клієнтів, проривів у розробці наноматеріалів, що сприяють зниженню забруднення навколишнього середовища, лікування захворювань, а також в сфері датчиків з комп'ютерним управлінням, одягу з вбудованими датчиками, робототехнічною продукцією і новими видами упаковки. Після проходження повного циклу розвитку цей новий потенціал зростання може бути частково реалізований за допомогою угод злиття або поглинання, але тільки після того, як компанія досягне необхідного розміру і стане отримувати прибуток, щоб її стратегія придбання активів відповідала бізнес-моделі (і була в неї інтегрована).

Висновки. Рівень розвитку і використання продукції хімічної промисловості в економіці – один з найважливіших критеріїв технологічного розвитку країни. Є взаємозв'язок між технологічним рівнем хімічної продукції і технологічним рівнем самих секторів-споживачів даної продукції (при цьому споживачами хімічної продукції є більшість секторів економіки). Без сучасних матеріалів хімічної індустрії неможливі забезпечення безпеки країни, подальший розвиток електроніки, випуск лікарських і косметичних засобів, товарів з покращеними споживчими властивостями тощо. Всі ці чинники обумовлюють необхідність розвитку хімічного комплексу, досягнення високих темпів зростання економіки, добробуту і якості життя населення.

Список використаних інформаційних джерел

1. Міністерство економіки: Стратегічний потенціал продуктивних сил регіонів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.gov.ua/common/>. – Назва з екрана.
2. Загальна хімічна технологія : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / В. Т. Яворський, Т. В. Перекупко, З. О. Знак, Л. В. Савчук. – Львів : Растр-7, 2009. – 375 с.
3. Збірник підручників з економіки. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://studentam.kiev.ua/content/view/>. – Назва з екрана.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СВІТУ

О. С. Майстренко, студентка 6 курсу спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини освітня програма «Міжнародні економічні відносини» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти;

В. С. Дегтяр, студент 6 курсу спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини освітня програма «Міжнародні економічні відносини» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

А. В. Артеменко, к. е. н., доцент кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин – науковий керівник

Анотація. Розглянуто особливості діяльності ТНК як головних суб'єктів міжнародних економічних процесів в умовах глобалізованого світу. Визначено масштаби діяльності ТНК.

Ключові слова: транснаціональна корпорація, географічна експансія, транснаціоналізація, прямі іноземні інвестиції.

FEATURES OF MNCs IN A GLOBALIZED WORLD

Abstract. The features of the activity of MNCs as the main subjects of international economic processes in the globalized world are considered. The scope of MNCs activity was determined.

Keywords: multinational corporation, geographical expansion, transnationalization, foreign direct investment.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження полягає у тому що сьогодні саме транснаціональні корпорації фактично вирішують питання нового економічного і політичного переділу світу, стоять на межі створення світового наднаціонального уряду. Зараз ТНК перетворилися з об'єктів на суб'єкти міжнародної політики, активно беруть участь у всіх глобальних процесах. Вони все інтенсивніше впливають на політичні процеси в світі: втручаються у формування зовнішньої та внутрішньої політики держав, втілюють її у життя, мають у